

Затверджено
на засіданні кафедри
теорії та історії держави і права
протокол №1 від 26.08.2025 р.
Зав. каф. доц. Адамович С.В

***ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ З КУРСУ «ПРАВознавство» ДЛЯ
НЕЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ***

(денна та заочна форми навчання)

**ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ, ПОХОДЖЕННЯ ТА ОСНОВНІ ІНСТИТУТИ
ДЕРЖАВИ І ПРАВА.**

Особливості виникнення держави і права. Поняття і ознаки держави. Теорії походження держави. Функції держави. Характеристика історичних типів держави. Характеристика форми держави (форми державного устрою, державного правління, державного режиму). Поняття і ознаки національної держави. Механізм і апарат держави. Концепція правової держави. Механізм держави та апарат держави в Україні. Напрями формування правової держави в Україні.

Система соціальних норм. Місце права в системі соціальних норм. Поняття і сутність права. Місце права в системі соціальних норм. Джерела права. Функції права: загально-соціальні та спеціально-юридичні. Поняття і структура правовідносин.

ТЕМА 2. СИСТЕМА ПРАВА І СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА.

Поняття і елементи системи права. Поняття, загальна характеристика та види галузей права. Правові інститути: поняття, ознаки, види. Поняття, ознаки і види норм права. Структура правової норми. Поняття та види елементів правової норми. Загальнотеоретична характеристика системи права України.

Поняття законодавства, його система. Види системи законодавства. Поняття і ознаки нормативно-правових актів. Класифікація нормативно-правових актів. Конституція, закони, підзаконні акти. Загальнотеоретична характеристика системи законодавства України.

Систематизація нормативно-правових актів. Форми систематизації законодавства. Система права і система законодавства України.

ТЕМА 3. ПРАВОСВІДОМІСТЬ, ПРАВОВА КУЛЬТУРА ТА ПРАВОВА ПОВЕДІНКА. ПРАВОПОРУШЕННЯ І ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.

Поняття та види правосвідомості та правової культури. 3 Форми правового виховання. Поняття, ознаки та види правової поведінки. Поняття та види правомірної поведінки. Поняття та ознаки протиправної поведінки.

Причини скоєння правопорушень. Поняття, ознаки і види правопорушень. Поняття і принципи юридичної відповідальності. Цілі юридичної відповідальності. Підстави юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності: кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, матеріальна, дисциплінарна відповідальність. Склад правопорушення: суб'єкт правопорушення, об'єкт правопорушення; суб'єктивна та об'єктивна сторони правопорушення.

ТЕМА 4. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.

Поняття і предмет конституційного права України. Історичні передумови розвитку конституціоналізму в Україні. Поняття, сутність і ознаки Конституції. Юридична і фактична Конституція. Фіктивна Конституція. Функції Конституції. Прийняття Конституції України. Структура Конституції України. Основи конституційного ладу України. Форма держави України за Конституцією України. Людина як найвища цінність за Конституцією України. Верховенство права. Право виключної власності народу України. Державна символіка.

Правовий статус особи. Конституційні права і свободи особи за Конституцією України: особисті, політичні, соціально-економічні; екологічні і культурні права. Форми захисту прав особи. Конституційні обов'язки громадян України.

Форми безпосередньої демократії за Конституцією України. Вибори і виборча система. Всеукраїнський та місцеві референдуми.

Система державних органів в Україні.

Верховна Рада України — єдиний орган законодавчої влади в Україні. Порядок її формування. Організація роботи Верховної Ради України. Структура українського парламенту. Повноваження парламенту. Конституційне регулювання законодавчого процесу. Право законодавчої ініціативи. Правовий статус народного депутата України.

Президент України — глава Української держави. Конституційне регулювання порядку обрання Президента України. Повноваження Президента України. Припинення повноважень глави держави. Конституційний статус Ради національної безпеки і оборони України.

Виконавча влада в Україні. Кабінет Міністрів України як вищий орган державної виконавчої влади в Україні. Порядок формування і склад українського уряду. Компетенція Кабінету Міністрів України. Центральні органи державної виконавчої влади. Статус місцевих державних адміністрацій, їх компетенція.

Система органів прокуратури в Україні. Порядок формування органів прокуратури. Функції прокуратури.

Система органів правосуддя. Завдання, функції і роль судової влади в системі державних органів. Принципи правосуддя. Порядок формування органів судової влади в Україні. Статус суддів. Вимоги, що ставляться до суддів.

Поняття муніципального права в Україні. Поняття та ознаки місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування в Україні. Система органів

місцевого самоврядування. Повноваження органів місцевого самоврядування.

Територіальний устрій України. Система адміністративно-територіального устрою України. Правовий статус міст Києва і Севастополя. Правове положення Автономної Республіки Крим у складі України за Конституцією України. Система і порядок формування вищих державних органів Криму.

Особливості внесення змін до Конституції України. Перехідні положення Конституції України.

ТЕМА 5. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.

Поняття, ознаки, принципи цивільного права. Джерела цивільного права. Загальна характеристика Цивільного кодексу України. Склад і види цивільних правовідносин. Об'єкти цивільних правовідносин. Учасники цивільних правовідносин. Цивільна правоздатність та цивільна дієздатність суб'єктів. Ознаки і види юридичних осіб. Представництво і довіреність. Право чини.

Право власності. Форми і види власності. Захист права власності. Інтелектуальна власність. Авторське право і суміжні права. Право промислової власності. Право на знаки для товарів і послуг.

Поняття зобов'язань. Підстави виникнення і припинення зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань. Види зобов'язань. Відповідальність за порушення зобов'язань. Поняття цивільно-правової угоди і цивільно-правового договору. Договірні зобов'язання: купівля-продаж; майновий найм; позика; схов; дарування; поставка. Зобов'язання з деліктів: загальне положення про відшкодування збитків, заподіяних деліктом; відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями державних органів і посадових осіб; відшкодування шкоди, заподіяної неповнолітніми; відшкодування шкоди, заподіяної джерелом підвищеної небезпеки.

Правові основи спадкування. Поняття спадщини. Місце і час відкриття спадщини. Види спадкування. Спадкування за заповітом. Заповідальний відказ. Нотаріальне засвідчення заповітів. Заповіти, прирівнювані до нотаріально посвідчених. Спадкування за законом. Черги спадкоємців. Спадкова трансмісія. Прийняття спадщини. Відмова від спадщини. Охорона спадкових прав.

ТЕМА 6. СІМЕЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.

Сімейне право України: поняття та предмет правового регулювання. Загальна характеристика Сімейного кодексу України.

Поняття шлюбу та сім'ї. Умови і порядок укладення шлюбу. Шлюбний вік. Порядок реєстрації шлюбу. Умови недійсності шлюбу. Особливості укладення шлюбного договору.

Порядок розірвання шлюбу. Спрощений та судовий порядок розірвання шлюбу. Юридичні наслідки розірвання шлюбу та визнання його недійсним.

Права і обов'язки подружжя. Майнові та немайнові права подружжя. Правовий режим спільного та роздільного майна подружжя. Взаємні права і обов'язки батьків та дітей. Позбавлення батьківських прав. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.

Порядок і умови встановлення опіки і піклування. Правове регулювання усиновлення. Патронат. Регулювання сімейних правовідносин з іноземним елементом.

ТЕМА 7. ТРУДОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ.

Поняття і предмет трудового права України. Джерела трудового права. Загальна характеристика Кодексу Законів про працю України. Законодавче закріплення права на працю.

Поняття, зміст і сторони колективного трудового договору. Поняття зміст, сторони та види колективних трудових угод.

Поняття, сторони і зміст трудового договору. Форма трудового договору. Трудовий контракт. Особливості колективних договорів і угод. Порядок і умови прийняття на роботу. Випробування при прийнятті на роботу. Загальні підстави припинення трудового договору. Порядок припинення трудового договору з ініціативи працівника.

Порядок припинення трудового договору з ініціативи власника чи уповноваженого ним органу. Додаткові підстави звільнення окремих категорій працівників з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Гарантії зайнятості вивільнюваних працівників. Правовий статус державної служби зайнятості.

Робочий час і час відпочинку. Скорочений і неповний робочий час. Надурочні роботи. Нічний робочий час. Поняття і види часу відпочинку. Святкові і неробочі дні. Види і порядок надання відпусток. Особливості праці неповнолітніх і жінок. Охорона праці. Поняття оплати праці. Система оплати праці в Україні.

Трудова дисципліна. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Поняття і види дисциплінарного проступку. Види дисциплінарних стягнень. Порядок накладення і зняття дисциплінарних стягнень. Поняття і види матеріальної відповідальності працівників за шкоду, заподіяну з їх вини підприємству, установі, організації.

Особливості вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). Порядок вирішення індивідуальних трудових спорів.

ТЕМА 8. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.

Поняття державного управління та його співвідношення з державною владою. Особливості державної служби. Правовий статус державних службовців в Україні. Поняття, предмет, метод і система адміністративного права України. Джерела адміністративного права. Загальнотеоретична

характеристика Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кодексу адміністративного судочинства України.

Поняття, структура та види адміністративних правовідносин. Адміністративні юридичні факти.

Поняття та ознаки адміністративної відповідальності. Види адміністративних стягнень. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.

Поняття і ознаки адміністративного проступку. Склад адміністративного проступку. Класифікація адміністративних проступків. Розгляд справ про адміністративні правопорушення.

ТЕМА 9. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.

Поняття та система кримінального права України. Загальна характеристика Кримінального кодексу України, його структура. Чинність кримінального закону в часі, просторі і за колом осіб.

Поняття та ознаки злочину. Склад злочину: суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона. Класифікація злочинів. Стадії вчинення злочину. Співучасть у злочині. Добровільна відмова від вчинення злочину і діяльне каяття. Обставини, що виключають злочинність діяння: необхідна оборона, уявна оборона, крайня необхідність, фізичний або психічний примус, виконання наказу або розпорядження, діяння, пов'язане з ризиком, виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Поняття та ознаки кримінального покарання. Система кримінальних покарань. Звільнення від кримінальної відповідальності. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.

Характеристика окремих злочинів: вбивство; зґвалтування; крадіжка; грабїж; розбій; вимагання; шахрайство; хуліганства.

Розробив:

Викладач Остап'як М. М.